

A konduktív pedagógiai ellátás szakszolgálati protokollja

Fehér Gyöngyi

Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest

2015

Készült a TÁMOP-3.4.2.B-12-2012-0001 „Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja (Szakszolgálatok fejlesztése)” kiemelt projekt keretében.

Szerző:

Fehér Gyöngyi

Lektorálta:

Nádasi Zsófia

ISBN 978-963-9795-62-4

Minden jog fenntartva

© Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 2015.

Felelős kiadó:

Kiss József

Az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. kiadványa az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

A kiadvány ingyenes, kizárólag zárt körben használható, kereskedelmi forgalomba nem kerülhet. A felhasználás jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját nem szolgálhatja.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	9
2. A konduktív pedagógiai szakszolgálati protokoll definíciója	13
3. A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység célcsoportjai	15
4. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátáshoz szükséges kompetenciák	19
4.1. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátásban foglalkoztatott konduktor szakmai követelményei a jogszabályok, valamint a hazai szakirodalom tükrében.....	19
5. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátáshoz szükséges infrastruktúra	25
5.1. Helyiség-, bűtor- és anyagszükséglet szakszolgálati intézményben	27
5.2. A konduktív pedagógiai ellátás speciális bútorai.....	27
6. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátás általános folyamatmodellje	31
6.1. A szakszolgálati ellátás általános folyamatai – a konduktív pedagógiai szolgáltatás igénybevételéhez vezető út.....	31
6.1.1. Az első konduktív pedagógiai vizsgálat menete	33
6.1.2. A konduktív pedagógiai fejlesztés menete	34
6.1.3. A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység átmeneti zárása	36
6.1.4. A konduktív pedagógiai szakszolgálati feladat zárása.....	37
6.1.5. A konduktív pedagógiai szakszolgálati feladat felülvizsgálata.....	37
6.1.6. Az EDUCATIO-folyamatábra bemutatása és értelmezése.....	38
7. A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység szakmai és szakmaközi kommunikációja	41
8. A konduktív pedagógiai szakszolgálati szakmai munka támogatása ...	43
8.1. A szakmai segítség és a továbbképzés szükségessége a konduktív pedagógiai ellátásban	43
9. A konduktív pedagógiai szakszolgálati szakmai munka minőségének ellenőrzése	45
10. A konduktív pedagógiai szakszolgálati adminisztráció	47
11. Összegzés	49

12. Fogalomtár a konduktív pedagógiában leggyakrabban használt speciális fogalmak értelmezéséhez.....	51
13. Irodalomjegyzék.....	53

1. Bevezetés

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: köznevelési törvény)¹ meghatározza a szakszolgálatokra vonatkozó kereteket, azonban a részleteket a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről² (a továbbiakban: szakszolgálati rendelet) tartalmazza. A szakszolgálati rendelet a konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátás területén tartalmilag jelentős változást nem hozott, azzal azonban, hogy a konduktív pedagógiai ellátást kötelezővé tette a szakszolgálati feladatellátásban, kibővíti, és országosan hozzáférhetővé teszi a konduktív pedagógiai módszert. A szakszolgálati ellátórendszerben zajló átalakítások és szervezetfejlesztések szükségessé teszik a konduktív pedagógiai szakszolgálati feladat protokolljának fejlesztését is. Jelen szakmai anyag a konduktív pedagógiai szakszolgálati feladatellátásban dolgozó konduktoroknak készült. Célja az egységes rendszer és működési rend kialakítása.

A konduktív pedagógiai ellátás törvényi háttérét a köznevelési törvény és a szakszolgálati rendelet adja. Ez utóbbi 27. paragrafusának (1) pontja kimondja, hogy a köznevelési törvény 18. § (2) bekezdés g) pontja szerinti konduktív pedagógiai ellátás feladata a központi idegrendszeri sérültek konduktív nevelése, fejlesztése és gondozása. A konduktív pedagógiai ellátás az óvodai neveléshez, iskolai neveléshez és oktatáshoz kapcsolódóan vagy egyéni fejlesztő foglalkozás keretében nyújtható.

(2) A fejlesztő foglalkozás a szakértői bizottság szakértői véleményében meghatározottak szerint lehet egyéni vagy csoportos foglalkozás.

(3) A konduktív pedagógiai ellátás feladatainak megvalósításában a szülő közreműködhet.

(4) A konduktív pedagógiai ellátás a tanév rendjéhez igazodik és év közben is megkezdhető.

A köznevelési törvény fontos rendelkezése még a 47. § (1) pontja, mely szerint a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.

1 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV [Utolsó letöltés: 2014. november 19.]

2 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről. URL: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=159102.237873 [Utolsó letöltés: 2014. november 19.]

A nagy múltú hazai konduktív nevelési gyakorlatban országos szinten eddig még nem készült egységes protokoll, ennek ellenére a különböző területeken dolgozó konduktorok hasonló szakmai kritériumok és követelmények szerint végzik konduktív nevelési tevékenységüket.

A konduktív nevelési gyakorlattal összefüggő protokoll, eljárásrend, szabályozás terén nagyon kevés anyag található internetes felületeken. A konduktív neveléssel foglalkozó néhány szakszolgálat, EGYMI honlapja általában rövid bemutatkozást, ismertetőt tartalmaz a konduktív pedagógiáról, az ellátottak köréről. A legteljesebb szakmai leírás a korábbi MPANNI-GYKI-EKMI, ma Pető András Főiskola gyakorló köznevelési intézményeinek belső szakmai iratanyagában (Pedagógiai Program, SZMSZ, IMIP) és a tatabányai Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat konduktor munkatársai által a TÁMOP-3.1.6 „EGY-Mindenkiért, mindenki együtt – az együttneveléshez szükséges szolgáltatások fejlesztéséért” című pályázat keretében készült szakmai anyagában található.³ Jelen dokumentum átfogó képet igyekszik adni mindazon tevékenységekről, feladatokról, folyamatokról, amelyek a konduktív pedagógiai ellátás feladatai közé tartoznak.

A Pető-módszer (a konduktív pedagógia) fogalmi meghatározása⁴ Pető András orvosprofesszor szerint a következő: a központi idegrendszer károsodása következtében mozgássérültté vált gyermekek és felnőttek helyreállítására kialakított komplex nevelési rendszer, amely lehetővé teszi a személyiség minden oldalú kibontakozását és előkészíti, segíti az integrációt.

Pető András felfogása szerint a mozgássérülésekért a különböző funkciók összhangjának hiánya, az idegrendszer sérült vagy hiányos működése felelős.

A konduktív nevelés alapeszméje, hogy az idegrendszer a sérülések ellenére is rendelkezik tartalékokkal, kihasználatlan kapacitással, új kapcsolatok kiépülésének lehetőségével, amelyek a tanulási-tanítási folyamat megfelelő irányításával, speciális tanulásvezérléssel mozgósíthatók.

- Az összerendezett (koordinált) funkciók elérése és az idegrendszer harmonikus működése érdekében a konduktív nevelés során nem a személy sérülése vagy gyógyítása áll a középpontban, hanem a személyiség fejlesztése, a meglévő, szunnyadó kapacitás növelése, az adottságok, készségek továbbvitele a nevelés és az aktív tanulás útján.
- A konduktív nevelés tartalmilag összehangolt, strukturált, módszertanilag egységes elvekre épülő, konduktor által összeállított nevelési program megvalósítása során történik.

3 Csák Á.–Imréné H. M.–Négyesiné Ny. A. 2010.

4 *Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete Pedagógiai Programja*. 2013.

- A konduktív nevelési program célja az adott életkor és állapot figyelembevételével a testi, motoros, értelmi, érzelmi, erkölcsi, szociális és kommunikációs képességek fejlesztése, ehhez biztosítja a szükséges nevelési-oktatási tartalmakat és feltételeket, melyek lehetővé teszik az egészséges személyiségfejlődést.
- A konduktív nevelés folyamatában a mozgás fejlesztése nem különálló feladat, hanem a többi képességterülettel együtt, egy időben, egy helyen fejlesztendő, így válik a személyiség alakításának fontos és szerves részévé.
- A fejlesztésben az aktív tanulás, a tevékenység nagyon fontos szerepet játszik. Ennek alapja az emberi érdeklődés, a motiváció, mely nem választható el a szociokulturális környezet követelményeitől és visszajelzéseitől.
- A konduktív nevelés a személyiségfejlődés terén preventív, mivel megakadályozza a krónikus állapotokhoz társuló negatív személyiségjegyek kialakulását, ezzel párhuzamosan az akarat komponens és az önbecsülés terén tartós hatással bír, így készít fel a tudatos, a lehetőségekhez képest önálló életvezetésre.

2. A konduktív pedagógiai szakszolgálati protokoll definíciója

A konduktív pedagógiai szakszolgálati protokoll olyan egységes és komplex rendszer, amely a konduktív pedagógiai szakértelem összegzésésként tartalmazza a pedagógiai szakszolgálati feladatok, tevékenységek, kompetenciák, működési jellemzők ismérveit, külső és belső kapcsolatait. Folyamatokba szervezve, eljárásrendekkel és útmutatókkal szolgálja az egységes tartalmú, minőségi pedagógiai szakszolgáltatást. Szabályozza, rendszerezi és segíti a pedagógiai szakszolgálati működést, etikai normaadó mintául szolgál a specifikus protokollok számára.

3. A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység célcsoportjai

A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység célcsoportjába elsősorban a köznevelés rendszerében nevelt és oktatott központi idegrendszeri sérüléssel élő gyermekek és szüleik tartoznak, ahogy ezt a szakszolgálati rendelet is leírja:

27. § (1) A köznevelési törvény 18. § (2) bekezdés g) pontja szerinti konduktív pedagógiai ellátás feladata a központi idegrendszeri sérültek konduktív nevelése, fejlesztése és gondozása. A konduktív pedagógiai ellátás az óvodai neveléshez, iskolai neveléshez és oktatáshoz kapcsolódóan vagy egyéni fejlesztő foglalkozás keretében nyújtható. 27. § (3) A konduktív pedagógiai ellátás feladatainak megvalósításában a szülő közreműködhet.

A központi idegrendszeri sérülés, azaz a Cerebralparesis (a továbbiakban: CP) az izomtónus, a testtartás és mozgáskoordináció zavarainak nem progresszív szindróma-csoportját jelenti, amely a tevékenységek korlátozásával jár, és amelyet a fejlődőben lévő központi idegrendszert ért károsodások okoznak. A motoros rendszer zavarát gyakorta kísérik az érzékelés-észlelés, a kognitív készségek, a kommunikáció, a percepció és/vagy a viselkedés zavarai, ill. epilepsziával járó állapotok. A CP-ben gyakran alakulnak ki ortopédiai komplikációk.

A konduktív pedagógiai ellátásra jogosultak köre igen széles, néhány fontos szempontot azonban lényeges figyelembe venni az ellátás célcsoportjának meghatározásánál.¹ A konduktív pedagógiai ellátás ajánlott:

- A Cerebralparesis-re utaló gyanújelek észlelésekor, ahol a motoros fejlődés késése vagy patológiás motoros fejlődés mutatkozik, a fejlesztés mindenképpen hároméves kor előtti kezdéssel induljon.
- A CP minden formájában, függetlenül kórformától és eredettől
- A CP disztóniás vagy diszkinetikus formáinak esetében
- Ataxia esetében
- Spina bifida esetében
- Lassan progrediáló, dystóniás/dyskinetikus tünetekkel járó alapbetegségek esetén

1 *Mozgássérültek* Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete Pedagógiai Programja. 2013.

- Genetikai vagy egyéb, ismeretlen eredetű mozgássérülés, mozgászavar esetén

Egyéni elbírálás alapján konduktív nevelési indikáció lehet:

- Spinális és/vagy cerebralis fejlődési rendellenesség
- Spinális tumorokat, traumákat követő állapotok
- Koponyatraumák, agyvérzést követő állapotok, agytumorok posztoperatív állapota

Konduktív nevelési indikáció a fiatal felnőtt mozgássérültek esetében a fentiekben felsoroltakon kívül:

- Parkinson-kór
- Sclerosis Multiplex

A konduktív pedagógiai ellátás során a konduktor nem csak a szakértői bizottság által hozzá irányított, különböző életkorú mozgássérültekkel kerül kapcsolatba, hanem a gyermekek családtagjaival, pedagógusaival, egészségügyi szolgáltatásban dolgozó szakemberekkel, gyermek-, ifjúság- és családvédelmi szakemberekkel is. A feladatellátás során kapcsolatot tart a szakorvosokkal (neurológus szakorvos, gyermekorvos, ortopéd szakorvos, szemész szakorvos stb.), valamint a társszakmák képviselőivel, gyermekvédelmi szakemberekkel, gyermekjóléti szakszolgálatok munkatársaival, iskolák, óvodák, bölcsődék pedagógusaival, gyógypedagógusokkal, pszichológusokkal és más szakemberekkel. A konduktornak az általa fejlesztett gyermek lehető legteljesebb ellátása érdekében multidiszciplináris és interdiszciplináris kapcsolatrendszerrel kell kialakítania és működtetnie.

Az első és egyik legfontosabb lépés a szülő bevonása a konduktív pedagógiai ellátásba. A szülők szerepe alapvető és lényeges, mivel a komplex konduktív pedagógiai fejlesztés során az aktív tanulás a gyermek minden tevékenységére, a család életmódjára, szemléletére ki kell, hogy terjedjen. Az otthoni program kialakítása a szülővel együttműködve, konduktív operatív megfigyelés alapján történik, mely a gyermek minden funkciójára, tevékenységére kiterjed. Korai életkorban a konduktor a szülőt vezeti rá, tanítja arra, hogyan tudja elősegíteni gyermeke korának megfelelő játéktevékenységét, kommunikációját, önkiszolgálását, hely- és helyzetváltoztatását, manipulációjának sikerességét. A konduktor a család bevonásával határozza meg a célokat, alakítja a célok eléréséhez szükséges feladatokat, változtatja a megoldási módokat a fejlődés érdekében. A feladatok, melyeket a program során a gyermekek, tanulók számára összeállítunk, a szülő számára a nevelési célok elérésének eszközei. A konduktor segítségével a mozgássérült családja átszerveződik egy aktív

közösségé, olyan munkacsoporttá, amely a problémák, szituációk megoldását nem passzívan, külső segítségtől várja, hanem a konduktorral együttműködve maga is keresi, és kreatívan közreműködik a gyermek fejlesztésében. Az együttműködés nem azt jelenti, hogy a szülőből a konduktor terapeutát akar nevelni. Őt – szülői szerepében megerősítve – elmaradással élő gyermekével kapcsolatban olyan képességek kialakítására tanítja meg, amelyek egyébként minden tipikus fejlődést mutató gyermeket nevelő családnál természetesen. A gyermekek elsajátítják a cselekvéses alkalmazkodás alapjait, tevékeny életmódhoz szoknak. Családjukban kialakul megfelelő szerepük, szociálisan éretté válnak arra is, hogy az óvodai, iskolai közösségbe is beilleszkedjenek. Ha a szülők részesei gyermekük fejlődésének, megtanulják erőfeszítéseit és értékeit tisztelni, a konduktív nevelési folyamat további szakaszaiban az eredményeket fenntartani.

A szülőkkel való kapcsolattartás másik fontos eleme a segítő tanácsadás. A sajátos nevelési igényű gyermek létének tényét nem könnyű elfogadni. A mozgássérültség tényének megismerésekor olyan krízishelyzetet élnek át a családok, amely csak lassan, kis lépésekben oldódik meg, idő és nem egyszer külső segítség kell hozzá. Minden atipikus fejlődést mutató gyermeket nevelő szülőnél bizonyos időközönként vannak olyan mélypontok, amelyek hátterében a nehezített szülői szerep áll. Fontos, hogy a konduktor önbizalmat adjon a szülőnek, mert sokat tehet annak érdekében, hogy a kiegyensúlyozott szülő többet érjen önmaga és a gyermek számára is, képes legyen észrevenni a gyermek fejlődésének minden szikráját.

A társszakmákkal való kapcsolattartás rendkívül fontos, hiszen a központi idegrendszeri sérült gyermekek többsége halmozottan sérült. A halmozott fogyatékoság széles szakmai konszenzus alapján meghatározott, legújabb definíciója a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. melléklete 2.2.7. pontja² szerint a következő: a „halmozott fogyatékoság olyan állapot, amelyben különböző társult formában és arányban van jelen az értelmi képességek, a mozgásfunkciók, a verbális (és nonverbális) kommunikáció, a látás, látási észlelés, a hallás, hallási észlelés, a megismerési funkciók, esetenként a személyiség és viselkedés zavara.”

A konduktor a kliens érdekében az ellátás folyamán partneri kapcsolatot épít és tart fenn az egészségügyi, szociális és a köznevelésben dolgozó valamennyi szakemberrel. Bevonásuk a folyamatba különböző mértékű és idejű lehet.

2 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról. URL: www.budapestedu.hu/data/cms151798/MK_12_132_sni_iranyelvek.pdf [Utolsó letöltés: 2014. november 19.]

1. táblázat: A konduktor együttműködő partnerei³

Terület megnevezése	Szakemberek megnevezése
Egészségügyi terület	<ul style="list-style-type: none"> • neurológus szakorvos (EEG, agyi UH, CT, MRI stb.), • ortopéd szakorvos (vizsgálat, műtétek, segédeszközök), • idegsebész szakorvos (shunt beültetés, kontroll), • audiológus szakorvos (hallókészülék, implantátum), • szemész szakorvos (szemüveg), • urológus szakorvos, • bőrgyógyász szakorvos, • gyermekgyógyász szakorvos, • fogorvos (gyakori fog-, és szájpádfejlődési rendellenességek), • védőnő.
Köznevelés	<ul style="list-style-type: none"> • korai fejlesztő szakember (konduktor, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szomatopedagógus, gyógytornász), • gyógypedagógus, logopédus, • pedagógus, • pedagógiai asszisztens.
Szociális terület	<ul style="list-style-type: none"> • gyermek-, ifjúság- és családvédelmi szakember, • védőnő, • támogató szolgálatok.
Az együttműködés leggyakrabban előforduló formái: konzultáció, esetmegbeszélés, tanácsadás, hospitálás, nyílt nap, team-megbeszélés.	

3 A táblázatot Fehér Gyöngyi készítette jelen protokollhoz 2014-ben.

4. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátáshoz szükséges kompetenciák

A szakszolgálati szakemberek kompetenciáit több szempontból is elemzi Torda Ágnes és Nagyné Réz Ilona az Alapprotokollban (a továbbiakban: alapprotokoll).¹ A pedagógus életpályamodellel részletesen felsorolja mindazon kompetenciákat, amelyek a pedagógustól elvárhatók, továbbá a szakszolgálati életpályamodellelhez kidolgozásra kerültek a minőségi ellátáshoz szükséges kompetenciák.

4.1. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátásban foglalkoztatott konduktor szakmai követelményei a jogszabályok, valamint a hazai szakirodalom tükrében

A szakszolgálati rendelet 33. § (1) kimondja, hogy az intézményekben „a gyermekekkel, tanulókkal való közvetlen foglalkozást – ha e rendelet másképp nem rendelkezik – szakvizsgázott pedagógus-munkakörben foglalkoztatottak végzik.” A szakszolgálati rendelet 6. melléklete határozza meg, hogy konduktort mely szakszolgálati területen alkalmazhatnak.

2. táblázat: Szakszolgálati területek, ahol konduktor alkalmazható²

Pedagógiai szakszolgálati tevékenység megnevezése	Munkakör megnevezése	A tevékenység ellátásához szükséges végzettség és szakképzettség
Gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, tanácsadás	gyógypedagógus pszichológus konduktor	gyógypedagógus pszichológus konduktor-tanító, konduktor-óvodapedagógus, konduktor
Fejlesztő nevelés	gyógypedagógus konduktor	gyógypedagógus konduktor-tanító, konduktor-óvodapedagógus, konduktor

1 Torda Á.–Nagyné Réz I.: *Alapprotokoll*. 2014.

2 A táblázatot Fehér Gyöngyi készítette jelen protokollhoz 2014-ben.

Pedagógiai szakszolgálati tevékenység megnevezése	Munkakör megnevezése	A tevékenység ellátásához szükséges végzettség és szakképzettség
Szakértői bizottsági tevékenység	pszichológus gyógypedagógus konduktor	klinikai gyermek szakpszichológus, pedagógiai szakpszichológus, tanácsadó szakpszichológus gyógypedagógus konduktor-tanító, konduktor-óvodapedagógus, konduktor
Konduktív pedagógiai ellátás	konduktor	konduktor-tanító, konduktor-óvodapedagógus, konduktor

A konduktor speciális szakképesítésű pedagógus, aki a konduktív nevelési folyamat minden pillanatában rávezeti a mozgássérültet az élet adta feladatok önálló megoldására, s öntevékenységre, aktivitásra készíti. A konduktornak rendelkeznie kell jó pedagógusi tulajdonságokkal, közöttük különösen az aktivitás létrehozásának, az együttműködésnek és az operatív megfigyelésnek a képességével is.

A konduktorok jelenleg 4 éves alapszakos főiskolai elméleti és gyakorlati képzés során sajátítják el a konduktív pedagógiai alapismereteket, a korszerű nevelési, oktatási, oktatástechnológiai, pszichológiai, kommunikációs, orvosbiológiai és rehabilitációs ismereteket, melyek a központi idegrendszeri sérült emberek komplex neveléséhez szükségesek. A diploma feljogosítja a konduktorokat a mozgássérültek minden életkorban való komplex konduktív nevelésére és oktatására.

A konduktív pedagógiai ellátás során szükséges konduktori kompetenciaterületek az alábbiak.

Alapvető és elengedhetetlen tulajdonság a sérüléssel élő gyermekek szeretete, a felelő és családjuk irányában megnyilvánuló empátia, melynek alapja a másság természetesnek tartott elfogadása, a tolerancia.

1. A CP-s gyermek, tanuló személyiségfejlesztése;

- a konduktor az egyéni igényekre és fejlődési feltételekre tekintettel fejleszti a gyermekek, tanulók értelmi, érzelmi, testi és motoros, szociális, kommunikációs képességeit. Motivál, aktivitásra készíti, türelmes.

2. Konduktív csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése;

- a konduktív csoportban és közösségekben rejlő pedagógiai lehetőségek kihasználása, az egyének közötti különbségek megértése, elfogadása és tisztelete. A közösségben kialakuló konfliktusok kezelése, az együttműködés és az együtt haladás készségeinek fejlesztése.

3. Szaktudományi, szaktárgyi és tantervi tudás;

- a konduktív pedagógia területén szerzett tudását arra is felhasználja, hogy a gyermekek, tanulók fogalomrendszerét kialakítsa, az egyes tudományterületek szemléletmódját, értékeit megismertesse, az elsajátított tudás alkalmazásához szükséges készségeket fejlessze, szakterületének az egészség védelmével és fejlesztésével való összefüggéseit felismerje, s ezzel a tanulók egészségfejlesztését elősegítse.

4. Konduktív pedagógiai folyamat tervezése;

- a saját konduktív pedagógiai munkáját a feltételek árnyalt elemzése alapján átfogóan és részletekbe menően megtervezi, szervezi, kivitelezzi, tapasztalatait előremutató módon elemzi és értékeli.

5. Aktív tanulás támogatása;

- különösen a tevékenységen alapuló aktív tanulás, a szociális kompetenciák, a kezdeményezőképeség, az alapvető gondolkodási műveletek, a problémamegoldó gondolkodás folyamatos fejlesztése,
- a tanulók előzetes tudásának, iskolán kívül megszerzett ismereteinek és készségeinek, valamint az iskolában elsajátított tudásának integrálása,
- az önálló tanulás képességeinek megalapozása, fejlesztése, a tanulók testi-lelki-szellemi egészségének fejlesztése.

6. Konduktív pedagógiai folyamatok és a gyermekek, tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése;

- változatos értékelési eszközök alkalmazása: a gyermekek fejlődési folyamatainak, teljesítményeinek és személyiségfejlődésének elemző értékelése, a különböző értékelési formák és eszközök használata, az értékelés eredményeinek hatékony alkalmazása, az önértékelés fejlesztése.

7. Kommunikáció és szakmai együttműködés;

- a gyermekekkel, tanulókkal kiváló kommunikációs képességek szükségese, jó énektudás,
- munkatársaival proaktív és együttműködő attitűd szükséges,
- a szülőkkal, a társszakmákkal, valamint egyéb fejlesztő intézményekkel történő kezdeményező, majd eredményes együttműködés, hatékony és felelőségteljes kommunikáció.

8. Elkötelezettség és felelősségvállalás a szakmai fejlődésért;

- a munkáját segítő szakirodalom folyamatos követése, önálló ismeretszerzés, személyes tapasztalatainak tudományos keretekbe integrálása, a neveléstudományi kutatások fontosabb módszereinek, elemzési eljárásainak alkalmazása.

Ezekon felül a konduktor:

- legyen képes kölcsönös bizalom kiépítésére kollégáival, neveltjeivel, azok hozzátartozóival,
- legyen érzelmileg stabil, legyen képes elviselni a munkájából adódó fokozott érzelmi terhelést,
- legyen képes az emberi értékek és az etikai normák tiszteletben tartására,
- magatartása legyen környezettudatos.

A konduktort jellemezze:

- szakmai igényesség, a folyamatos önfejlesztés igénye és képessége,
- kiváló megfigyelő képesség,
- jó önismeret és önértékelés,
- kitartás, türelem,
- proaktivitás, sikerorientáltság,

- kezdeményezőkézség,
- hatékony munkaszervezés.

A konduktor feladatai, tevékenységhez kötött kompetenciái:³

- első vizsgálatot (szűrést és/vagy tanácsadást) végez és ennek eredményétől függően javaslatot tesz a szülőnek a foglalkoztatás formájára és időtartamára,
- megszervezi a gyermek/ek számára a legmegfelelőbb foglalkoztatási formát (csoportos, páros, vagy egyéni keretek között, ha szükséges szülő bevonásával),
- megtervezi, szervezi és vezeti a csoport (csecsemők, kisdedek, óvodások, iskolások) konduktív nevelési programját, a mozgás- és kognitív, kommunikációs fejlesztést egyaránt,
- megfigyelései alapján folyamatosan aktualizálva egyénenként kidolgozza a sérültek közelebbi és távolabbi célkitűzéseit,
- megalkotja a gyermek egyéni fejlesztési tervét,
- a gyermek érdekeit figyelembe véve, a hosszú és rövid távú céloknak megfelelően, a szülőkkal, kollégákkal közösen kidolgozza a gyermek, tanuló napirendjét,
- a programvezetés során figyelemmel kíséri az egyének és a csoport fejlődését, majd ezt rögzíti a szükséges dokumentációban,
- kreativitását, tehetségét felhasználva megtervezi a különböző programokat, motiválva a csoporttagok érdeklődését, hogy koruknak megfelelően fejlesszék értelmi képességeiket,
- megtanítja a nevelteket és családjukat, valamint pedagógusaikat arra, hogy a fejlesztés során tanultakat hogyan alkalmazhatják a napi tevékenységeikben,
- segíti a tanulási folyamathoz szükséges segédeszközök megfelelő kiválasztását, és megtanítja használatát,
- folyamatosan kapcsolatot tart a szülőkkal, hozzátartozókkal, szakértői bizottságokkal, pedagógusokkal, gyógypedagógusokkal, gyógytornászokkal,

3 *Mozgássérültek* Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete Pedagógiai Programja. 2013.

orvosokkal, ill. a sérülttel foglalkozó más szakemberekkel, intézményekkel, szülői értekezlet, fogadóóra, iskolalátogatás, családlátogatás keretében,

- foglalkozásokat vezet, bemutatót tart konduktorok és más szakemberek számára,
- együttműködik az Oktató és Forrásközponttal (korábbi MPANNI, jelenleg Pető András Főiskola és Gyakorló Köznevelési Intézményei) a konduktív pedagógia kutatásfejlesztési koncepciójában és a konduktív nevelés gyakorlásában,
- kötelessége a szakmai önképzés, megújulás (az Oktató és Forrásközpont korábbi MPANNI, jelenleg Pető András Főiskola és Gyakorló Köznevelési Intézményeinek iránymutatása és programjai alapján).

5. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátáshoz szükséges infrastruktúra

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény¹ 5. §-a szerint: „A fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre.”

Az akadálymentesség európai eszméje² alapelveként fogalmazza meg a mindenki szükségleteihez igazodó egyetemes tervezést, amely lehetővé teszi, hogy minden ember egyformán, a lehető legönállóbban használhassa környezetét. Ez alatt az épületen kívüli és belüli környezet akadálymentességét is érteni kell. A különböző sajátos szükségletű emberek igényeit összevontan kell megvalósítani az egyetemes tervezés során.

Az akadálymentes épületre vonatkozó elvárásokat törvények szabályozzák. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény³ 2. §-a értelmében: „Akadálymentes az épített környezet akkor, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.”

Az országos településrendezési és építési követelményekről a 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet⁴ rendelkezik, ebben pontos adatok találhatóak a méretekre, elhelyezésre vonatkozóan is. A nevelés-oktatás térbeli kereteit ún. tervezési programban kell összefoglalni. Erről a 19/2002. (V. 8.) OM rendelet⁵ rendelkezik. Ma már minden gyógypedagógiai vagy konduktív pedagógiai feladatot ellátó intézmény épületét tervező mérnöknek be kell tartania ezeket a tervezési előírásokat.

1 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99800026.TV (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

2 Az akadálymentesség európai eszméje. 1996.

3 Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700078.TV (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

4 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700253.KOR (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

5 19/2002. (V. 8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti-műszaki követelményeiről. URL: <http://opten.eu/opten/light/torvtar/torvszoveg.php?twich=15785> (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

3. táblázat: A szakszolgálati rendelet 6. számú mellékletében megjelölt helyiségek és felszerelés a konduktív pedagógiai ellátáshoz⁶

Helyiség megnevezése	Mennyisége	Mely szakszolgálati területre vonatkozóan
fejlesztő szoba	intézményenként, figyelembe véve az intézmény munkarendjét, az egyidejűleg megszervezett egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozásokhoz szükséges számban, a székhelyen és a tagintézményben legalább 3, a telephelyen legalább 1	korai fejlesztést és gondozást, nevelési tanácsadást, konduktív pedagógiai foglalkoztatást, logopédiai ellátást biztosító székhelyen, tagintézményben, telephelyen
felszereltsége	1 db asztal, 4 db szék, gyermekasztal létszámtól függően, gyermekszék, ülőpárna létszám függvényében, szőnyeg (a helyiséget 50%-ban fedje le), 1 db tábla, 2 db polc	
tornaszoba	intézményenként, figyelembe véve az intézmény munkarendjét, az egyidejűleg megszervezett egyéni és csoportos fejlesztő foglalkozásokhoz szükséges számban, a székhelyen és a tagintézményben legalább 3, a telephelyen legalább 1	korai fejlesztést és gondozást, nevelési tanácsadást, konduktív pedagógiai foglalkoztatást biztosító székhelyen, tagintézményben, telephelyen
felszereltsége	2-4 db bordásfal, egyensúly- és mozgásfejlesztő terápiás eszközök a gyermeklétszám függvényében, 3 db fa létra, 2 db fa mászóka, 2 db műbőrrel borított falap, 2 db tornaszőnyeg	
Sajnálatos módon a szakszolgálati rendelet a konduktív pedagógiai ellátáshoz nem ír elő vizsgáló, tanácsadó szobát. Azonban a konduktor feladatellátásához elengedhetetlen annak használata. Szülők, pedagógusok tanácsadásához, az első konduktív pedagógiai vizsgálat lefolytatásához, egyéni konzultációhoz stb.		
vizsgáló, tanácsadó szoba felszerelése	1 db asztal, 4 db szék, 1 db gyermekasztal, 4 db gyermekszék, 1 db tábla, 1 db szekrény, 1 db játék- és könyvespolc, 1 db fogas, 1 db nagyméretű, teljes alakot mutató tükör	
egyéb felszerelések	1 db pelenkázó, 1 db etetőszék, 1 db babaülés	

6 A táblázatot Fehér Gyöngyi készítette jelen protokollhoz 2014-ben.

VIZSGÁLÓ ÉS TERÁPIÁS ESZKÖZÖK		
Eszközök, felszerelések	Mennyiség	Szakszolgálati terület
speciális mozgásfejlesztő eszközök	gyermek-, tanulói létszám függvényében	korai fejlesztést és gondozást, konduktív pedagógiai ellátást, nevelési tanácsadást ellátó tagintézményben, telephelyen
konduktív pedagógiai neveléshez megfelelő, speciális bútorok (ld. 5.2)	gyermek-, tanulói létszám függvényében	konduktív pedagógiai ellátást nyújtó székhelyen, tagintézményben, telephelyen

A tárgyi feltételek biztosítása függ a fejlesztés helyszínétől is, mely lehet:

- szakszolgálati intézményben,
- integrált oktatási formában,
- otthoni ellátás keretében.

5.1. Helyiség-, bútor- és anyagszükséglet szakszolgálati intézményben

Körülbelül 30-50 m²-es helyiség szükséges a hozzátartozó mellékhelyiségekkel (mosdó, öltöző) egy 8-10 fős csoportos foglalkozáshoz. A konduktív nevelésben az önállóság elérése a legfontosabb cél, ezért megfelelő nagyságú bútorokra, támogató eszközökre van szükség, melyek jól variálhatók, és amelyeket a sérültek önállóan is jól tudnak használni.

5.2. A konduktív pedagógiai ellátás speciális bútorai

- Priccs, fokosszék, talpas fokosszék, lovaglószék, többféle zsámoly, kockazsámoly, létra, távolító, ékzsámoly, párhuzamos járatórúd (bambusz), mobil lépcső, lejtő, korlát, tapadós pálca, priccsre szerelhető rugós kapaszkodó.

A Pető-módszer alkalmazásában fontos eszközök még:

- pálcák különböző hosszúságban, karikák, labdák, továbbá vékony szivacs-szőnyeg, párnák, csúszásgátló alátétek, asztalra tehető és nagyméretű tükör, szőnyegek stb.

Tornatermi eszközök, melyek elengedhetetlenek a konduktív pedagógiai fejlesztés során:

- bordásfal, tornaszámoly, tornapad, tornakarika, tornaszőnyeg, labdák (gumi, szivacs, medicin), súlyzók, gumiszalagok, physio ball különböző méretben és formában.

Egyéb mozgásfejlesztő eszközök (a teljesség igénye nélkül):⁷

- trambulín, ugrókötel, WESCO modulkészlet, lépőkövek, billenő rácshinta, gurulós deszka, magyar mozgáskotta.

Támogató eszközök, melyeket a gyermekek, tanulók fejlesztése során alkalmazunk:

Ezeket közgyógyellátási igazolványra az ortopéd szakorvos, illetve rehabilitációs szakorvos írhatja fel. A kihordási időről a szakorvos ad felvilágosítást a szülőnek. A legtöbbjük OEP által finanszírozott.

- ortopéd cipő,
- különböző ortézisek: alsó-felső végtagi (könyök-, térdsínek), gerinc ortézis (ülőmodul), csukló rögzítők, fix bokás vagy mozgóbokás kiscsizmák, négykörsínes gép, amely kiegészülhet csípőkosárral, swash, csípőkosaras swash stb.

A támogató eszközök felírását meg kell előznie a szülővel és a szakorvossal történő konzultációnak. Nagyon fontos a szakorvos és a konduktor együttműködése ezen a területen a gyermek, tanuló fejlesztése érdekében.

- Járóbotok (talpas, 3 lábú, egylábú),
- járókeretek (gurulós-fékes, fixlábú),
- kerekesszékek (kétkezes, elektromos),
- állító, ültető modulok.

Az önellátás eszközei:

- kétfülű bögre,
- vastagított nyelvű evőeszközök.

⁷ Lásd még az Irodalomjegyzékben szereplő *Járásfejlesztő és Manipulációfejlesztő* eszköztár anyagát is.

Egyéb eszközök:

- asztal, mely állítható magasságú és dönthető lappal rendelkezik,
- székek, melyek lehetővé teszik a biztonságos ülést,
- csúszásgátlók,
- augmentatív kommunikáció eszközei,
- adaptált informatikai eszközök,
- speciális ceruzák, füzetek.

A taneszközök, játékok, foglalkozási anyagok az életkortól és a megvalósítandó programtól függenek: ritmus- és dallamhangszerek, festékkészletek, képek, könyvek, életkornak megfelelő fejlesztő játékok.

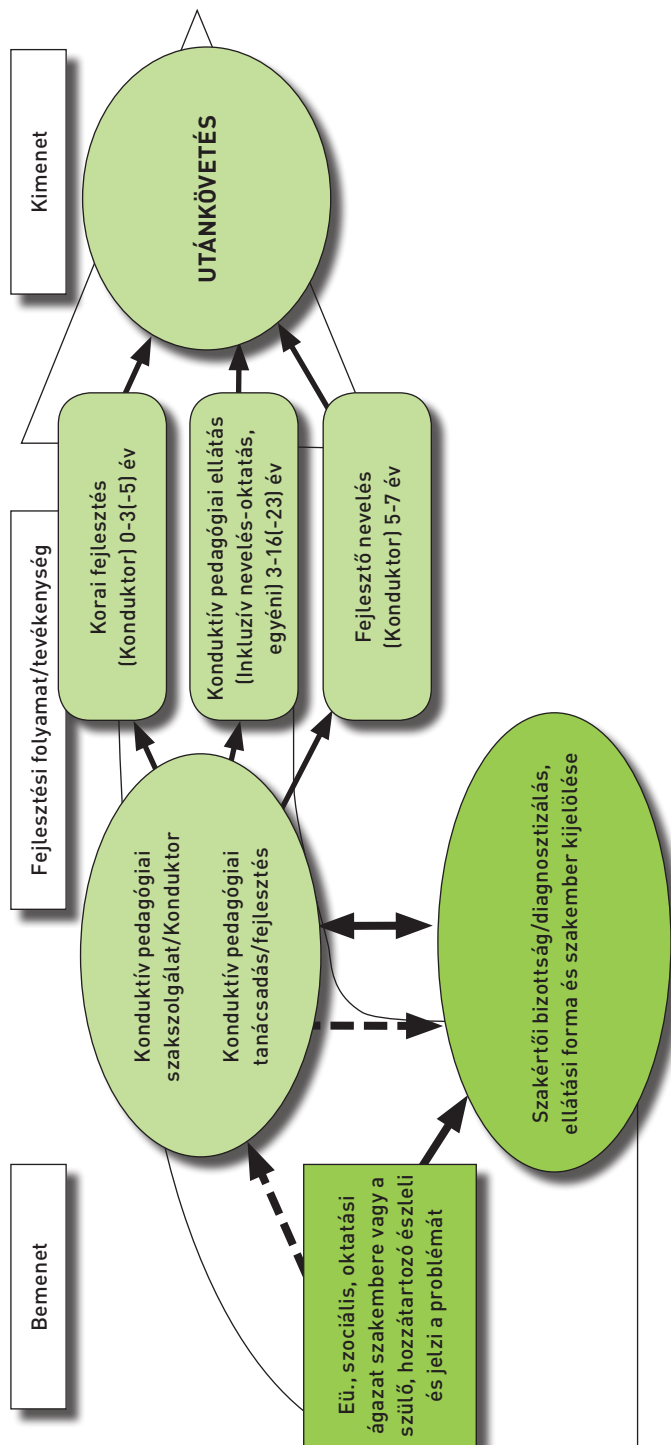
Óvodákban, iskolákban történő ellátás esetén szükséges eszközök:

Ha a mozgássérült gyermek integrált keretek között teljesíti tankötelezettségét, akkor a konduktív pedagógiai ellátást konduktor segítségével a köznevelési törvény által meghatározott időkeret terhére rehabilitációs, habilitációs óra keretén belül is megkaphatja. Ez a szakértői vélemény által előírt órakeretben történik. Amennyiben a köznevelési intézmény alapító okirata tartalmazza a mozgássérült tanulók integrált nevelését-oktatását, akkor az intézménynek a feltételeket is biztosítania kell (pl.: akadálymentesítés, megfelelő méretű fejlesztő terem). A fejlesztéshez, facilitációhoz szükséges eszközöket szükség esetén a szakszolgálati intézmény biztosítja.

A gyermek, tanuló otthonában történő ellátás során alkalmazott eszközök:

Abban az esetben, ha a mozgássérült gyermeket a családja különböző akadályok miatt nem tudja a szakszolgálati intézménybe eljuttatni a foglalkozásokra, akkor a gyermek a konduktív pedagógiai ellátást az otthonában is megkaphatja. Ilyenkor a facilitációhoz szükséges eszközöket szükség esetén a szakszolgálati intézmény biztosítja, de a konduktor kreativitására építve a háztartásban lévő eszközök is jól felhasználhatóak.

1. ábra: A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátás folyamatterképe⁸

⁸ Az ábrát jelen protokollhoz Fehér Gyöngyi készítette 2014-ben.

6. A konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátás általános folyamatmodellje

6.1. A szakszolgálati ellátás általános folyamatai – a konduktív pedagógiai szolgáltatás igénybevételéhez vezető út

A központi idegrendszer sérülése bekövetkezhet a magzati életben, szülés közben, de a megszületés után is. A koraszülött csecsemők esetében a központi idegrendszeri károsodás nagyobb arányszámban fedezhető fel. A központi idegrendszer károsodásának okai között leggyakrabban az oxigénhiány és az agyvérzés okozta károsodás áll. Ezekben a súlyos esetekben a csecsemőnek speciális ellátásban kell részesülnie. Előfordulhat, hogy jó néhány hónap elteltével tűnik fel, hogy a csecsemő izomtónusával, testtartásával probléma mutatkozik, és/vagy mozgáskoordinációja elmarad a tipikusan várttól, nem úgy mozog, mint a többiek, pl.: nem emeli a fejét, az egyik testfele elmarad a másiktól, nem fordul meg, nem akar ülni, állni és/vagy megkészt a mozgásfejlődésben.

A probléma feltűnhet a gyermeket körülvevő családtagoknak, a védőnőnek, a házi-orvosnak. Ilyen esetben a csecsemő életkorától függően küldik a gyermeket különböző szakorvosokhoz (ortopéd szakorvos, rehabilitációs szakorvos, neurológus szakorvos, fejlődésneurológus szakorvos stb.).

Központi idegrendszeri sérülés esetén a mozgássérült csecsemő 3 éves korig korai konduktív nevelésben, 3 éves kor felett pedig konduktív pedagógiai ellátásban részesülhet. A konduktív nevelés annál eredményesebb, minél fiatalabb életkorban veszi kezdetét.

A konduktív pedagógiai szakszolgáltatás igénybevételének feltétele:

A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat, Mozgásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye /MOSZRB/ 1145 Budapest, Mexikói út 63–65.) komplex – orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai – vizsgálat alapján elkészített javaslata. (A vizsgálat kérése a Tü. 16/ számú új úrlapon történik.)

A szakértői bizottság által végzett vizsgálat a szülő kérésére, illetve egyetértésével indul, s annak megkezdéséhez – kivéve, ha a szülő ismeretlen helyen tartózkodik – a szülő jelenléte szükséges. A gyermek, tanuló érdekében a vizsgálaton való részvétel kötelező az 5. életév betöltése után. Ebben az esetben, ha a szülő nem jelenik meg gyermekével az illetékes szakértői bizottság előtt, államigazgatási eljárás kezdeményezhető. Az államigazgatási eljárásban hozott határozat ellen a szülőnek fellebbezési joga van.

A komplex – pedagógiai, orvosi, pszichológiai – vizsgálat során az értelmi képességek vizsgálata, az ezt kiegészítő képességvizsgálatok, a személyiségvizsgálat, a tanulékonyság vizsgálata, a tudásszint és az iskolai teljesítmények mérése, valamint a sérülést kiváltó okok organikus hátterének feltárását célzó (szak)orvosi vizsgálat megállapításának eredményeire alapozva történik a szakértői vélemény (javaslat) elkészítése.

A szakértői vélemény tartalmazza:

- a személyi adatokat,
- az anamnesztikus adatokat,
- a diagnózist,
- a BNO-kódokat,
- a mozgásvizsgálat eredményét,
- a neurológiai vizsgálat eredményét,
- a gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológusi vizsgálat eredményét,
- az összegzést,
- a javaslatot,
- a fejlesztési tanácsokat (fejlesztési területek, fejlesztések óraszámja, fejlesztésre jogosult szakemberek végzettsége, kontrollvizsgálat időpontja),
- a vizsgálók, konzulensek nevét, aláírását,
- a szülő tájékoztatását a jogairól.

A konduktív pedagógiai ellátásba vétel a szülő és gyermeke (megbeszélés alapján történő) megjelenésével indul, melyre a szülő magával hozza a gyermekével kapcsolatos korábbi orvosi papírokat, zárójelentéseket, szakértői véleményeket.

6.1.1. Az első konduktív pedagógiai vizsgálat menete

4. táblázat: Az első konduktív pedagógiai vizsgálat menete¹

LÉPÉS	TEVÉKENYSÉG	TARTALOM
1. lépés	adatfelvétel (az adatokat bizalmasan kell kezelni)	anamnézis felvétele a szülő elbeszélése alapján, szakértői vélemény értelmezése
2. lépés	egyéb orvosi zárójelentések tanulmányozása	információszerzés az egészségi állapotról, eddigi kezelésekről, műtétekről, gyógykezelésről, gyógyszerelésről
3. lépés	gyermek megfigyelése spontán helyzetekben (adaptációs képesség megtapasztalását célozza)	spontán reakciók, anyával való kapcsolata, érdeklődés, spontán hely- és helyzetváltoztatás, figyelem, játéktevékenység, idegenekkel való kapcsolatfelvétel
4. lépés	konduktív pedagógiai vizsgálat operatív megfigyelés módszerével (játékos formában, életkornak megfelelő motivációval)	mozgásállapot és motiválhatóság, együttműködés vizsgálata (Ennek pontos leírását a konduktív pedagógiai módszertani tankönyvek tartalmazzák. Részletes kidolgozása a specifikus konduktív pedagógiai protokoll feladata lesz.) önellátás szintjének vizsgálata (megfigyelés, kikérdés) viselkedés megfigyelése, aktivitás, motiválhatóság kommunikáció megfigyelése egyszerű utasítások megértése

¹ A táblázatot Fehér Gyöngyi készítette jelen protokollhoz 2014-ben.

LÉPÉS	TEVÉKENYSÉG	TARTALOM
5. lépés	megbeszélés a szülőkkel	<p>javaslat a fejlesztési formára (egyéni vagy csoportos)</p> <p>válaszok a szülő kérdéseire, részletes magyarázat</p> <p>szülővel való szoros együttműködés fontosságának kiemelése a hatékony fejlesztés érdekében</p>

6.1.2. A konduktív pedagógiai fejlesztés menete

Konduktív pedagógiai program – komplex program kialakítása

A konduktor az előzetes ismeretei, valamint operatív megfigyelései alapján állítja össze a konduktív pedagógiai programot az adott csoportra vagy az adott gyermekre, tanulóra.

A program komplexitása biztosítja a mozgássérült gyermek harmonikus személyiségfejlesztését, a kívánt magatartásformák és szükségletek kialakítását, az ismeretsajátítást, a készség- és képességfejlesztést. Ezek eredményeként a mozgásukban akadályozott gyermekek is képessé válnak/válhatnak az életkoruknak megfelelő követelményeknek, elvárásoknak a lehető legnagyobb önállóság kialakításával megfelelni.

A konduktív pedagógiai programban egymástól elválaszthatatlanul jelen van a koordinált mozgás, az aktív magatartás szükségletének létrehozására irányuló mozgásnevelés, az önálló életmód tanítása, az értelmi nevelés és fejlesztés, a kommunikáció, és beszédfejlesztés, az érzelmi, akarat tulajdonságok formálása.

A komplex program általános célja:

- a társadalmi alkalmazkodás megtanulása, a közösségi élet, kreatív magatartás, kommunikáció módjainak elsajátítása, azaz a külvilág információinak megértése, feldolgozása, valamint a saját igények kifejezése,
- a mozgáskoordináció megtanulása, az egyes cselekvések elemeinek időben és térben történő összehangolása,
- az életkornak megfelelő követelmények támasztása, s rávezetés a követelmények saját erőből történő megfelelésére.

A komplex program kerete az aktív napirend, mely magában foglalja:

- az elemi nagymozgások és finommozgások tanulását (hely-, helyzetváltoztatás különböző helyzetekből kiindulva, állást, járást, közlekedést, manipulációt, egyéni feladatokat),
- a facilitáció módját, eszközeit,
- az egyéni megoldási módokat, a ritmikus intendálás módját,
- az önellátási, önkiszolgálási tevékenységek elsajátításának módjait,
- a szociális viselkedés tanulását,
- a szenzomotorium fejlesztését,
- az érzelem és akarat fejlesztését,
- a kommunikáció fejlesztését,
- a megismerési és információfeldolgozási képességek fejlesztését, az óvodai/iskolai foglalkozások rendjét az óvodapedagógus, tanító, tanár együttműködésével kialakítva,
- a javasolt szabadidős tevékenységeket.

A konduktív pedagógiai program felépítése:

A programon belül a feladatsorok és programegységek, valamint a feladatsorokban található feladatok is egymásra épülnek, egymást kiegészítik és bővítik a fokozatoság elvét követve a nagymozgástól a differenciáltabb mozgások felé haladva.

Feladatsorok típusai:

- hely- és helyzetváltoztatás tanulása fekvő, ülő, álló helyzetből kiindulva, továbbá egyéb feladatsorok (pl.: tartásjavító, lábboltozat erősítő, egyensúlyfejlesztő stb. a gyermek szükségleteitől függően).

A fekvő, ülő, álló helyzetből kiinduló hely- és helyzetváltoztatások megoldási módjainak tanulását tartalmazó feladatsorok kivitelezése során a neveltek megtanulják az aktív cselekvésekre alkalmas testhelyzeteik kialakításának módját, az elemi és finommozgások összerendezett, harmonikus kivitelezését, izomtónusuk akaratlagos befolyásolását. A feladatsorokba az egyes feladatként meghatározott tevékeny-

ségen kívül beépülnek a térészlelés, a testvázlat, a beszédképesség javítását, az óvodai/iskolai tartalmak elmélyítését lehetővé tevő tevékenységek is.²

Az egyéni konduktív fejlesztési terv tartalma kiterjed a következő területekre:

- hosszú távú célok,
- rövid távú célok.

Hely- és helyzetválttatás tanulása:

- fekvő helyzetből kiindulva,
- ülő helyzetből kiindulva,
- álló helyzetből kiindulva.

Manipuláció fejlesztését célzó feladatok

Közlekedés kialakítása

Állás-járási feladatok (csoportos és/vagy egyéni formában)

Önkiszolgálási teendők elsajátítása

Kommunikáció-, beszédfejlesztés

Játék, társas kapcsolatok, értelem

6.1.3. A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység átmeneti zárása

1. A tanév végén a konduktor az egyéni fejlesztési naplóhoz tartozó értékelési lapon (Tü. 352 vagy Tü. 356) a gyermek tanév végi állapotát összegzi, melyet a szakértői bizottságnak el kell küldeni.
2. Nyári szüneti feladatok megbeszélése a szülővel annak érdekében, hogy a tanév során elért állapotot a szünet alatt is megőrizze a gyermek. Fontos, hogy a konduktor jól ismerje az otthoni lehetőségeket, a szülővel közösen alakítsák ki a gyermek szüneti napirendjét, a már megtanultak alkalmazási lehetőségeit.

2 Hári M.–Horváth J.–Kozma I.–Kökuti M. 1991.

6.1.4. A konduktív pedagógiai szakszolgálati feladat zárása

A központi idegrendszeri sérültek konduktív fejlesztése folyamatos ellátást igényel, soha nem fejeződik be. A szakszolgálatban dolgozó konduktor feladata nem csak az orthofunkció kialakítása a sikeres integráció érdekében, hanem a kialakult orthofunkciós állapot fenntartása is. Ennek érdekében után követheti az elbocsátott gyermeket és családját. Folyamatos segítséget nyújthat az óvoda, iskola pedagógusainak, a szülőnek a gyermekkel kapcsolatos kérdésekben. Továbbra is tanácsokkal szolgálhat a segédeszközök beszerzéséhez, esetleges egészségügyi problémák megoldásához (neurológiai, szemészeti kontroll stb.). Az életút követése lehetőséget ad a beavatkozásra, ugyanakkor a pedagógiai tevékenység számára jelentős információkat szolgáltat a nevelés hatékonyságáról. Igény esetén a Pető András Főiskola országos jogkörrel rendelkező köznevelési intézményei segítséget nyújtanak az elbocsátott gyermekek további konduktív pedagógiai ellátásában.

A konduktor feladatai az utánkövetésben:

- kontroll vizsgálatokkal az állapot ellenőrzése, változások rögzítése,
- életútkövetés,
- nevelési és oktatási problémák megbeszélése, tanácsadás, konzultáció,
- segítségnyújtás az otthoni napirend továbbvitelében,
- azokban a periódusokban, amikor a gyermeknek, tanulónak intenzívebb és folyamatos foglalkozásra van szüksége, javaslatot tesz a szakértői bizottságnál a gondozásba vételre.

Abban az esetben, ha a gyermek, tanuló állapotában jelentős változás állt be és a továbbiakban nem szükséges, illetve nem lehetséges a konduktív pedagógiai fejlesztés, helyreállítás, akkor a konduktor konduktív pedagógiai záróvéleményt ír, továbbá elkészíti az utánkövetési tervet.

A záróvélemény tartalma a korábbi MPANNI-GYKI-EKMI módszertani anyagában megtalálható. Részletes kifejtése a speciális szakterületi protokoll feladata.

6.1.5. A konduktív pedagógiai szakszolgálati feladat felülvizsgálata

A szakértői véleményben a bizottság megjelöli a kontrollvizsgálat időpontját. Többnyire két évente ír elő kontrollvizsgálatot a szakértői bizottság, azonban a szülő, a konduktor, a pedagógus probléma esetén előbb is kérheti azt.

A felülvizsgálat célja lehet:

- javaslattétel a bölcsődei felvételre,
- 3–6 éves korban, óvodába lépéskor javaslattétel az óvodai felvételre,
- 5 éves korban fejlesztő nevelésbe való felvétel,
- 6–8 éves kor között beiskolázás céljából,
- részképesség-zavar esetén az okok feltárása, terápiás javaslattétel céljából,
- egyes tantárgyakból értékelés, minősítés alóli felmentések céljából,
- beiskolázást követően 2 évente 16 éves korig,
- középfokú oktatás során igénybe vehető kedvezmények megállapítása céljából,
- felsőfokú oktatás során igénybe vehető kedvezmények megállapítása céljából,
- iskolaváltáshoz, intézményi beválás sikerességének vizsgálata céljából.

6.1.6. Az EDUCATIO-folyamatábra bemutatása és értelmezése³

Jelmagyarázat:

Tevékenységelemei: A Tevékenységoszlopban lévő főlépések kibontása. Az ábrán az altevékenységeknek többnyire időbeli sorrendiséget nem tükröző felsorolása látható.

Tevékenység: Az univerzális folyamatmodellben (lásd: Torda Á.—Nagyné Réz I. *Alapprotokoll*. 2014.) szereplő fő tevékenységeknek a vizsgált szakszolgálati feladat szerinti megfelelője.

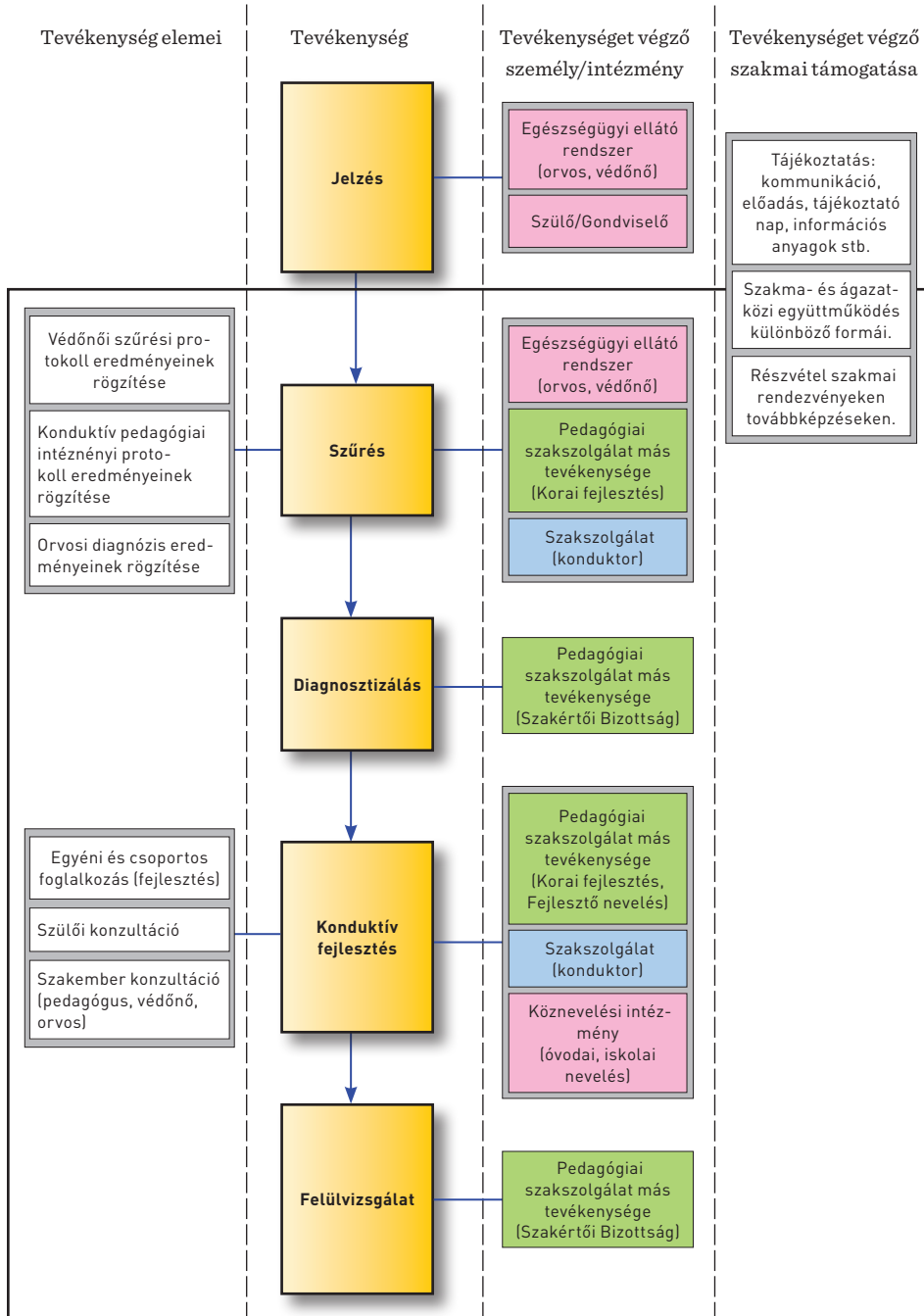
Tevékenységet végző személy/intézmény: Az adott tevékenységet végző szereplők. (Kék: Az adott szakszolgálati feladathoz tartozó szereplő. Zöld: más szakszolgálati feladathoz tartozó szereplő. Rózsaszín: szakszolgálaton kívüli szereplő.)

Tevékenységet végző szakmai támogatása: A gyermekekhez, tanulókhöz közvetlenül nem kötődő feladatok. Az ellátási folyamatban közreműködők szakmai támogatása.

Nagy keret: a folyamat szakszolgálaton belül zajló szakaszát határolja.

³ Az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Köznevelési Osztály munkatársai által készített szakszolgálati folyamatábra és értelmező leírása. A konduktív pedagógiai ellátás folyamatábráját Verasztó Mihályné és Babos Ágnes, az ábra értelmező leírását Babos Ágnes készítette.

2. ábra: Konduktív pedagógiai ellátás

Értelmezés:**Jelzés:**

A jelzés (észlelés) fázisában a konduktív pedagógiai ellátás szakszolgálati szakterületének szempontjából laikus személy észleli és jelzi a problémát. Ez történhet szülő/gyám által, illetve az egészségügyi ellátórendszer munkatársa által. Az Integrált Nyomon Követő Rendszer (INYS) szempontjából ezek az észlelésről szóló adatok előzményeként jelennek meg.

Szűrés:

A szűrés fázisában egy adott időpontban előírt, vagy meghatározott időközönként végzett, egy-egy szakterületre jellemző, körülhatárolt módon és eszközzel kivitelezett, általában csoportos, ritkábban egyéni vizsgálat, amelynek célja a rejtett, nem szembetűnő, de kezelést igénylő állapot feltárása. Minden esetben szakember végzi. A konduktív szakszolgálati ellátás szempontjából a szűrés a szakszolgálat (konduktív pedagógiai ellátás), az egészségügyi ellátórendszer (orvos, védőnő), vagy a pedagógiai szakszolgálat más tevékenysége (korai fejlesztés) szakemberei által valósul meg.

Diagnosztizálás:

A konduktív pedagógiai ellátás igénybevételére való jogosultság megállapításához a diagnosztizálást a szakértői bizottság végzi. A konduktív pedagógiai ellátásban is végeznek állapotmegismerést, de a szakértői bizottság vizsgálata szükséges a jogosultság megállapításához.

Konduktív fejlesztés:

A konduktív fejlesztés során a konduktor csoportos és egyéni formában fejlesztést végez, továbbá a szülők és/vagy a gyermekkel foglalkozó szakemberek részére tanácsadást biztosít.

A konduktív fejlesztés megvalósulhat a gyermek otthonában, szakszolgálati intézményben, nevelési-oktatási intézményben.

Felülvizsgálat:

A fejlesztés értékeléseként a konduktor értékelési lapot készít, amelyet megküld a szakértői bizottság részére. A szakértői bizottság által végzett felülvizsgálathoz inputot jelent a beérkezett értékelési lap.

Szakmai támogatás tevékenység keretében a szakszolgálat kommunikációs tevékenységet (előadás, tájékoztató nap, információs anyagok készítése) végez, szakmai- és ágazatközi együttműködésekben vesz részt, valamint szakmai rendezvényeket, továbbképzéseket szervez.

7. A konduktív pedagógiai szakszolgálati tevékenység szakmai és szakmaközi kommunikációja

A konduktív pedagógiai ellátás során a konduktor nem csak a szakértői bizottság által hozzá irányított gyermekkel, tanulóval kerül kapcsolatba, hanem a gyermek családtagjaival, pedagógusaival, egészségügyi szolgáltatásban dolgozó szakemberekkel, gyermek-, ifjúság- és családvédelmi szakemberekkel is. A feladatellátás során kapcsolatot tart a szakorvosokkal (neurológus szakorvos, gyermekorvos, ortopéd szakorvos, szemész szakorvos stb.), valamint a társszakmák képviselőivel, gyermekvédelmi szakemberekkel, gyermekjóléti szakszolgálatok munkatársaival, iskolák, óvodák, bölcsődék pedagógusaival, gyógypedagógusokkal, pszichológusokkal és más szakemberekkel. A konduktornak széles körű kapcsolatrendszerrel kell kialakítani és működtetni az általa fejlesztett gyermek optimális ellátása érdekében.

5. táblázat: A kommunikáció lehetséges formái a konduktív pedagógiai szakszolgálati ellátás folyamatában¹

Kivel?	Miért?	Hogyan?
Szülővel/klienssel	Fontos a kölcsönös bizalom, az együttműködés, partneri viszony, a konduktív szemlélet kialakítása. A szülőt be kell vonni az egyéni fejlesztési terv kialakításába, annak alkalmazásába az otthoni körülmények között.	Megbeszélések, konzultációk, fogadóóra, nyílt nap, családlátogatás, szülőklub működtetése, szülői értekezletek tartása, üzenőfüzet használata.
Szakszolgálati szakemberekkel	A CP-vel élő gyermek, tanuló halmozott problémái okán folyamatos kapcsolattartásra van szükség az optimális fejlesztés érdekében.	Konzultáció, esetmegbeszélés, csapatmunka, közös egyéni fejlesztési terv készítése, az elért fejlesztési eredmények megbeszélése a széles körű alkalmazás érdekében, kutatásokban való közös részvétel, teammunka.

¹ A táblázatot Fehér Gyöngyi készítette jelen protokollhoz 2014-ben.

Kivel?	Miért?	Hogyan?
Inkluzív nevelésben résztvevő pedagógusokkal	A mindennapi nevelő-oktató munka megsegítése, az egyéni megoldásmódok kialakítása és alkalmazása céljából.	Megbeszélés, szülői értekezlet, tanácsadás, óralátogatás, továbbképző előadások tartása, egyéni fejlesztési terv közös kialakítása.
Szociális ágazat szakembereivel	Az SNI gyermek és családja hátrányos helyzetéből adódóan gyakorta igényel család- és gyermekvédelmi intézményhálózati megsegítést.	Szakvélemény írása, konzultáció, megbeszélés, tanácskozás, szupervízióban való együttműködés.
Egészségügyi ágazat szakembereivel	A mozgássérült gyermek, tanuló állapota folyamatos orvosi, egészségügyi ellátást is igényel, ezért elengedhetetlen a két ágazat együttműködése.	Konzultáció, véleménykérés, esetmegbeszélés, ismeretterjesztő előadások.

A kommunikációs lehetőségek igen sokrétűek. Ennek további lehetőségeit, formáit, gyakoriságát, szervezeti kereteit a specifikus protokoll fogja tartalmazni.

8. A konduktív pedagógiai szakszolgálati szakmai munka támogatása

A szakszolgálati munkát érintő törvények, rendeletek többféle módon szabályozzák a szakszolgálati munka színvonalas elvégzéséhez szükséges szakmai támogatások formáit.

- A szakmai ellenőrzés célja a szakszolgálatban a pedagógus eredményességének fejlesztése.
- A szakvizsga előírása is magas szintű pedagógiai kompetenciákat feltételez.
- A gyakornokok mentorálásának célja is a szakmai munka támogatása.
- A szakmai munkaközösségek működtetésének lehetősége is ebbe az irányba mutat.

8. 1. A szakmai segítség és a továbbképzés szükségessége a konduktív pedagógiai ellátásban

A szakmai nevelés országos és nemzetközi központja a korábbi Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézetének Gyakorló Óvodája, Általános Iskolája és Kollégiuma, Előkészítő Szakiskolája és Egységes Konduktív Módszertani Intézete, (1125 Budapest, Kútvölgyi út 6. és 1118 Budapest, Villányi út 67.), 2014. szeptember 1-től jogutódlással a Pető András Főiskola Gyakorló Köznevelési intézményei.

Mind a Főiskola, mind az újonnan létrejött Pedagógiai Intézet a változó igényeknek eleget téve, az egyre szélesebb körben végzett kutatások eredményeit felhasználva bővíti szolgáltatásait a képzés területén. Konferenciákat, kurzusokat, továbbképzéseket tart nem csak a társszakmák képviselőinek, hanem az MPANNI-ban végzett konduktorok számára is. Az országosan kiépült konduktív nevelési hálózatban dolgozó konduktorok folyamatos szakmai segítséget, iránymutatást kérhettek és kérhetnek továbbra is a képzőintézménytől.

A Pető András Főiskola minden évben kapcsolódik az MTA Magyar Tudomány Ünnepe Rendezvénysorozatához, melynek keretében hagyományosan szervezi a Pető Napot, ennek elsődleges célja a széles körű ismeretterjesztés, valamint kiváló alkalom a konduktorszakma képviselőinek találkozására is.

A Konduktorok Nyári Akadémiája további lehetőségeket kínál a szakmai továbbképzések területén.

Háromévente kerül megrendezésre a Konduktív Pedagógiai Világkonferencia, amely nem csak a hazai konduktív pedagógiai munkába, hanem a külföldön dolgozó konduktorok szakmai munkájába is betekintést enged.

A szakmai megújulás, a továbbképzéseken való részvétel elengedhetetlen a konduktori munka során.

Javasolt továbbképzési területek, melyek segítik a szakszolgálatban dolgozó konduktorok munkáját:

- gyógypedagógia (különböző szakirányok, pl.: tanulásban akadályozottak pedagógiája, értelmileg akadályozottak pedagógiája),
- fejlesztő-differenciáló szakpedagógus,
- mentálhigiénés tanfolyam,
- szociálpedagógia, pszichopedagógia,
- családgondozás,
- mérési-értékelési szakértő,
- mentortanári képzés,
- inkluzív nevelés tanára,
- tehetséggondozás, tehetségfejlesztés,
- esélyegyenlőséget szolgáló info-kommunikációs technikák,
- GMP diagnosztika,
- Sindelar program,
- gyógymasszázs,
- különböző terápiák (HRG, TSMT, Ayres).

9. A konduktív pedagógiai szakszolgálati szakmai munka minőségének ellenőrzése

A minőségügyi szakirodalomban a minőség fogalmának sok definíciója ismert, amelyek számos közös elemet tartalmaznak.

„A minőségi munkavégzés garanciája az állapotmérés, helyzetelemzés, a partnerek igényeinek és elégedettségének megismerése és ezek figyelembevételével a célok megfogalmazása, ez utóbbiak elérésére tervek készítése, azok megvalósítása, eredményeink értékelése, hibáink javítása. Partnereink és magunk elégedettsége megerősíti a sikeres folyamatokat, melyek további fejlesztéssel sztenderdekké válhatnak.”¹

Jellemző a bemenet–folyamat–kimenet szintű ellenőrzés, értékelés, és a szintek minőségi sztenderdjeinek meghatározása.

A szakszolgálati ellátórendszerbe történő belépés törvényileg szabályozott, jól körülírt folyamatokat, tevékenységeket tartalmaz. Kérdőíves mérésekkel, széleskörűen értelmezett igények feltérképezésével megállapíthatóvá válhatnak a bemeneti minőségi követelmények.

A szakszolgálati folyamat minőségének biztosítása és értékelése mindenekelőtt intézményi feladat, az intézményi autonómia keretei között kell, hogy történjék, az intézményvezetők és a szakmai munkaközösség-vezetők felelőssége döntő. Ugyanakkor itt van különösen nagy jelentősége a szülők és a szolgáltatásban részt vevő gyermekek, tanulók véleményének. Sajnos, az ellátási folyamat minőségének biztosítása és értékelése a legtöbb intézményben igen formális és metodikailag nem kielégítő.

A mozgássérült gyermekek fejlődésének mérése:

- a csoportban és az egyéni foglalkozások során történő folyamatos, operatív megfigyelés és ennek rögzítése (folyamatdiagnosztika),
- általános szempontsor alkalmazása a konduktív nevelésben részt vevő mozgássérült gyermekek fejlődésének megfigyeléséhez és a fejlődés regisztrálásához. A konduktív pedagógiai munka során a gyermek fejlődésének mérésére az MPANNI-GYKI-EKMI belső szakmai anyagában kidolgozásra került az úgynevezett Mérési sor, ami azonban nem sztenderdizált mérősor.²

1 Torda Á.–Nagyné Réz I.: *Alapprotokoll*. 2014.

2 Kozma I.–Horváth J.–Salga A.–Beck F.–Zemlényiné Megtért Gy. 2000.

A foglalkoztatottak (család) elégedettségének vizsgálata:

- szóbeli interjú formájában adott visszajelzés (foglalkozásokon, fogadóórákon, a partner jelentkezése alapján stb.),
- szülői kérdőív formájában,
- egyéb jelzések formájában.

Partnerek visszajelzéseinek vizsgálata:

- a pedagógiai vélemények feldolgozása, (óvodáskorú, első osztályos és pályaválasztás előtt állók korosztálya),
- az integrációban élő gyermekek pedagógusainak visszajelzései (szóbeli, írásbeli),
- a konstruktív pedagógiai nevelésbe irányító szakemberek, területek visszajelzései.

A munkatársak igényeinek, látens elvárásainak, elégedettségének mérése:

- klímateszt, egészségvédelemmel kapcsolatos kérdőív alapján,
- személyes és munkamegbeszélések, értekezletek, interjú formájában,
- a munka során észlelt, érzékelt légkör, az írásos jelzések, jelentések,
- kérdőív, a szolgáltatást igénybe vevők jelzései.

A kimeneti értékelés mérésének több eszköze is lehetséges:

- szülői elégedettségmérés,
- fenntartói értékelési rendszer kidolgozása.

„A minőségfejlesztésben jól bevált eszközök és módszerek használata továbbra is szükséges pl. a SWOT analízis, a kérdőíves mérés, az interjú, a fókuszcsoportok létrehozása, a trendvizsgálat, statisztikai elemzés, folyamatok meghatározása, rangsorolása, szervezetfejlesztés, szervezeti kultúra gyarapítása stb.”³

3 Torda Á.-Nagyné Réz I.: *Alapprotokoll*. 2014.

10. A konduktív pedagógiai szakszolgálati adminisztráció

A konduktív pedagógiai szakszolgálati adminisztráció igen sokrétű. Magába foglalja a jogszabályban előírt kötelező adminisztrációt, továbbá a konduktív pedagógiai ellátás speciális adminisztrációját.

6. táblázat: A kötelező adminisztráció területei¹

Megnevezés	Nyomtatvány száma	Tartalma
Egyéni Fejlesztő Napló + belív	Tü.350.r.sz. + Tü.351.r.sz.	Gyermekenként évente kell megnyitni, vezetni. Tartalmazza a személyi adatokat, a gyermek tanév eleji és végi állapotát. A belív tartalmazza a foglakozások anyagát és dátumát sorszámozva.
Forgalmi napló	Tü.355.r.sz.	Tartalmazza a fejlesztett gyermek és a fejlesztő szakember adatait.
Értékelési lap	Tü.352.r.sz.	A gyermek tanév végi állapotának rögzítésére szolgál, a szakértői bizottságnak meg kell küldeni.
Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció egyéni fejlődési lap + betétív	Tü.356.r.sz + Tü.357.r.sz.	Több éven keresztül használható, de minden évben aktualizálni kell az adatokat. Tartalmazza a megtartott órák számát, dátumát, anyagát.
Az éves statisztikai táblázat tartalmazza a következőket		a foglalkoztatottak számát, a forgalmi adatokat, a különböző megoszlásokat (nem, kor, diagnózis, foglalkoztatás stb.), az elbocsátásokat (hely, sikeres integráció stb.), a továbblépéseket a konduktív nevelés területén, a segítségadás formáit, a belső és külső kapcsolattartást és együttműködést stb.

¹ A táblázatot Fehér Gyöngyi készítette jelen protokollhoz 2014-ben.

A konduktív pedagógiai ellátás folyamatának diagnosztikája, adminisztrációja, a fejlődési lap tartalma:

- a tanácsadási jegyzőkönyv (adatok, anamnézis, első vizsgálat megfigyelései),
- minden évre vonatkozó konduktív pedagógiai program és egyéni fejlesztési terv (a szülő ezt aláírásával elfogadja),
- a fejlődés nyomon követésének dokumentuma: félévi, év végi értékelés,
- a mérési sor eredményei évente 2 alkalommal,
- a szakértői vélemény másolata,
- a fejlesztés szempontjából lényeges orvosi vélemények másolata,
- a gyermek, tanuló egy-egy alkotása.

Egyéb, a munkához közvetlenül kapcsolódó dokumentáció:

- tűz- és balesetvédelmi oktatás dokumentálása,
- baleseti jegyzőkönyv vezetése,
- a szakszolgálati ellátást igénybe vevő gyermek és hozzátartozó utazási nyomtatványainak kitöltése,
- igazolások kiállítása (szociális és egészségügyi ellátások igénybe vételéhez),
- nyilvántartások vezetése.

11. Összegzés

A konduktív pedagógiai szakszolgálati szakterületi protokollban az alapprotokoll elemeit és kritériumrendszerét követve, definiálásra került a konduktív pedagógiai szakszolgálati protokoll, és körvonalazódtak az ellátás célcsoportjai, a minimális infrastruktúra- és eszközigény. A hazai és nemzetközi elemzést és szakirodalmat figyelembe véve kísérletet tettünk a konduktorok kompetenciáinak megfogalmazására. E terület továbbfejlesztése vagy módosulása a szakszolgálatban dolgozó pedagógusok életpályamodellje gyakorlati tapasztalatai függvényében lehetséges. A hazai konduktív pedagógiai gyakorlatot figyelembe véve kerültek leírásra a szakmai és szakmaközi kommunikáció lehetséges formái, amelyek támpontot adnak az intézménynek a működő kommunikációs csatornák és módozatok kialakítására. Kidolgozásra kerültek a konduktív pedagógiai szakmai munka támogatásának lehetséges formái, minőségének ellenőrzése. A szakszolgálati dokumentáció elemzése során kizárólag a konduktív pedagógiai tevékenységhez kötött adminisztráció felsorolása, tartalmi meghatározása történt. A részletes tartalmi kibontást specifikus protokollok fogják tartalmazni.

12. Fogalomtár a konduktív pedagógiában leggyakrabban használt speciális fogalmak értelmezéséhez

Orthofunkció: sokoldalú, az egész személyiséget érintő képesség arra, hogy az egyén a vele szemben támasztott követelményeknek megfeleljen.

Diszfunkció: az orthofunkció hiánya, vagyis képtelenség arra, hogy az egyén az életkori szinthez mért követelményeknek megfeleljen.

Facilitáció: rávezető segítség, mindazon feltétel és körülmény biztosítása, mellyel a diszfunkcióval élő személy a kitűzött feladatot a saját erejéből megoldani lesz képes.

Intendálás: a ritmikus intendálás egy facilitációs eszköz a helyes intenció eléréséhez. A feladatok megoldásakor a résztvevők a konduktor által megtervezett módon, egyes szám első személyben hangosan kimondott szándéka (a cselekvés terve, mit és hogyan fognak csinálni), azaz az intenciójuk verbalizálása, majd a szándékuk szerinti cselekvés végrehajtása az erre szánt időtartam alatt, amelyet számolással, szóismétléssel, egy szimbólum kimondásával, dallal, verssel jeleznek.

Komplex program: csoport és az egyén konduktív nevelési fejlesztési terve.

Feladatsor: a feladatsorok a mozgásneveléshez, öntevékenységre, aktív magatartásra neveléshez kötődő programokat tartalmazzák, alapját képezik a gyermekek, felnőttek tevékenységformáinak, játékának, tanulásának, munka- és önellátási, valamint egyéb tevékenységének. A feladatsort alkotó feladatok nem egyszerű gyakorlatok, hanem biológiai értelemben vett célirányos, szándékolt (intendált) tevékenységsorok.

13. Irodalomjegyzék

Csák Ágnes–Imréné Horváth Márta–Négyesiné Nyíró Anikó (2010. január 29.): *Konduktív pedagógia szakszolgálati feladat protokollja*. (Kézirat, készült a TÁMOP-3.1.6-08/2-2008-0030 „EGY-Mindenkiért, mindenki együtt-az együttneveléshez szükséges szolgáltatások fejlesztéséért.” projekt keretében.)

Hári Mária–Horváth Júlia–Kozma Ildikó–Kőkuti Márta (1991): *A konduktív pedagógiai rendszer hatékony működésének alapelvei és gyakorlata*. Budapest, Nemzetközi Pető Intézet.

Járásfejlesztő eszköztár. (2011) (Kézirat, készült a TÁMOP 3.4.2.09/1-2010-0004 projekt keretében.)

Kozma Ildikó–Horváth Júlia–Salga Anikó–Beck Ferencné–Zemplényiné Megtért Györgyi (2000): *Általános mérési sor mozgássérültek fejlődésének operatív megfigyeléséhez és a fejlődés regisztrálásához*. Budapest, MPANNI-GYKI-EKMI.

Manipulációfejlesztő eszköztár. (2013): *Sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését elősegítő szemléletformálás és közös tevékenység*. (Kézirat, készült a TÁMOP-3.4.2.A-11/1-2012-0001 projekt keretében.)

Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete Pedagógiai Programja. (2013): Budapest.

Torda Ágnes–Nagyné Réz Ilona (2014): *Alapprotokoll*. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. (Kézirat, készült a TÁMOP-3.4.2.B-12-2012-0001 „Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja (Szakszolgálatok fejlesztése)” kiemelt projekt keretében.)

A jegyzetekben hivatkozott műveken túl, további ajánlott irodalom:

Ágoston Gabriella–Kiss Erika–Zsbánné Forrai Judit (2007): *Útmutató mozgáskorlátozott gyermekek, tanulók együttneveléséhez. Módszertani intézményi útmutató*. Budapest, Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.

Balogh Erzsébet–Kozma Ildikó (2000): Cerebralis paresis. In: Kálmánchey Rozália: *Gyermekneurológia*. Budapest, Medicina Könyvkiadó Zrt.

Dombainé Esztergomi Anna–Szöllősyné Juhász Csilla (2008): *Sérülésspecifikus eszköztár mozgáskorlátozott gyermekek, tanulók együttneveléséhez*. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.

Kiss Erika–Kollár Katalin–Ursu Zsuzsa (2007): *Útmutató mozgáskorlátozott gyermekek, tanulók együttneveléséhez. Dokumentációs útmutató*. Budapest, Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.

Kuncz Eszter–Mészáros Andrea–Mlinkó Renáta–Nagyné Réz Ilona (2008): *Kézikönyv a (tanulási képességet vizsgáló) szakértői bizottságok működéséhez*. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Kht. (Sulinova).

Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete Intézményi Minőségirányítási Programja. (2013): Budapest.

Nagyné dr. Réz Ilona–Mészáros Andrea (2013): A diagnosztikus protokollok egységes alkalmazásának koncepciója. In: Dr. Torda Ágnes (szerk.) *Diagnosztikus kézikönyv*. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 2. rész, 1. fejezet. (Kézirat, készült a TÁMOP-3.4.2.B-12-2012-0001 „Sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja (Szakszolgálatok fejlesztése)” kiemelt projekt keretében.) URL: http://www.educatio.hu/hirfolyam/tamop311_4pillar Utolsó letöltés: (2015.02.18.)

Csecsemő- és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium–Rehabilitációs Szakmai Kollégium: *Egészségügyi Minisztérium szakmai protokollja a cerebralis paresisről*. (2010): Budapest. URL: http://gyermekorvostarsasag.hu/upload/gyermekorvostarsasag/document/cerebralis_paresisrol.pdf (Utolsó letöltés: 2015. február 13.)

Magyar Konduktorok Egyesülete (2003): *Konduktorok Etikai Kódexe*. URL: <http://www.konduktorok.hu/etikai.html> (Utolsó letöltés: 2014. november 25.)

Magyar Konduktorok Egyesülete (2003): *Szakmai ajánlások*. URL: <http://www.konduktorok.hu/rendezvenyek.html> (Utolsó letöltés: 2014. november 25.)

Törvények, rendeletek, etikai kódexek, szakmai protokollok:

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV (Utolsó letöltés: 2014. november 19.)

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról. URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99800026.TV (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

2013. évi LXII. törvény A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény módosításáról. URL:

<http://fszk.hu/2013-evi-lxii-torveny-a-fogyatekos-szemelyek-jogairol-es-eselyegyenloseguk-biztositasarol-szolo-1998-evi-xxvi-torveny-modositasarol/> (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény.

URL: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700078.TV (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről. URL: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=159102.237873 (Utolsó letöltés: 2014. november 19.)

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról. URL:

www.budapestedu.hu/data/cms151798/MK_12_132_sni_iranyelvek.pdf (Utolsó letöltés: 2014. november 19.)

253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről. URL:

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700253.KOR (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

19/2002. (V. 8.) OM rendelet a közoktatási intézmények elhelyezésének és kialakításának építészeti-műszaki követelményeiről. URL:

<http://opten.eu/opten/light/torvtar/torvszoveg.php?twhich=15785> (Utolsó letöltés: 2014. november 20.)

Az akadálymentesség európai eszméje. (1996. március): MEOSZ.

